

Åsa Romson: Öppningsanförande vid Miljöpartiets internationella kommittés sommarläger 2011

Talare

Åsa Romson
Språkrör, Miljöpartiet

Datum

11 augusti 2011

1 Det brukar sägas att de utrikespolitiska frågorna inte är särskilt viktiga för de svenska väljarna. Och kanske är det så om man ser till SVT:s undersökning över vilka frågor som väljarna nämner just på valdagen.

5 Men politik handlar inte bara, eller ens främst, om de frågor som är viktigast på valdagen.

I takt med att vår värld förändras och utvecklas blir det uppenbart att det är just det – en värld som vi alla måste dela på. Alla möjligheter och utmaningar som
10 kommer med det – det är utrikespolitik – precis som det är inrikespolitik.

Problemet är att utrikes- och inrikespolitiken behandlas och diskuteras som skilda områden.

15 Med en modern utrikespolitik i en global värld kan man inte handla på ett sätt utomlands och på ett annat sätt hemma. Samma värderingar och respekt för människor och natur måste gälla.

I mitt anförande på kongressen i maj, direkt efter att jag hade blivit vald till
20 språkrör, prioriterade jag att lyfta fram den globala politiken. Min utgångspunkt är att Sverige, EU och världen behöver en bredare, grönare och mer modern utrikespolitik.

Politiken är både lokal och global. Vi gröna glömmer aldrig det – vi lyfter
25 blicken och ser världen.

Haven och skogarna klarar på flera ställen inte av att upprätthålla de systemen som vi alla är beroende av. Kvinnor i fattiga samhällen riskerar sina liv när de blir med barn. I konfliktområden lär sig barnen krig istället för att läsa och

skriva. Listan på utmaningar är lång...

Den gröna rörelsen ser dessa globala utmaningar och formar en politik för miljö och klimat, jämställdhet och jämlikhet, fattigdomsbekämpning och
35 resursfördelning, demokrati, utbildning, mänskliga rättigheter och fredlig konfliktlösning.

Idag kommer jag att prata om fem specifika och aktuella utmaningar. Det är svältkatastrofen på Afrikas horn, övergreppen i Syrien, kampen om Arktis,
40 klimatet och slutligen debatten om Sveriges roll i den globala politiken genom biståndet .

Det är fem tydliga exempel på varför Sverige behöver en modern utrikespolitik och att dessa frågor behöver placeras högre upp på den politiska dagordningen.

45 Totalt kommer jag att prata i cirka 25 minuter, vilket ger oss tid till frågor och diskussion efteråt.

50 1. Svältkatastrofen på Afrikas horn

Svältkatastrofen på Afrikas horn beskrivs av FN som den värsta på 60 år. Det sker just nu kaotiska folkförflyttningar i hela området. Människor flyr
55 hundratal mil till nordöstra Kenya, Mogadishu-området och delar av östra Etiopien.

Historiskt sett har Sahel-området, som ligger mellan den stora Saharaöknen och Afrika söder om Sahara, haft regelbundet återkommande svältperioder. Afrikas
60 horn (som består av Somalia, Etiopien, Djibouti, Eritrea, och Sudan) är värst drabbat just nu.

Historiskt sett har torkan inträffat ungefär var tionde år, något som människorna i regionen har lärt sig att planera för och överleva. Aktuella
65 rapporter visar att den extrema torkan numera inträffar dubbelt så ofta. I vissa delar av regionen inträffar den så ofta som varje eller vart annat år.

Uppskattningsvis 12 miljoner människor i Etiopien, Somalia och Kenya är i

70 akut behov av mat, rent vatten och grundläggande sanitära förhållanden.

Vi kan inte med säkerhet säga vilka som är orsakerna till torkan. Enligt vissa källor kan den delvis kopplas till La Nina, som är en naturlig klimatvariation i Stilla-havsområdet.

75

Det går inte att koppla ett enskilt extremt väder till klimatförändringarna. Extremt väder har alltid inträffat. Däremot kan vi med säkerhet säga att extrema väder – torka i det här området – har blivit vanligare de senaste decennierna.

80 Och allt pekar på det kommer att bli ännu värre.

Klimatförändringarna och torkan är dock inte de enda orsakerna till svälten. Decennier av misskötsel, korruption och ointresse från omvärlden har lett till att torkan orsakar svält i den katastrofala omfattning vi ser idag.

85

Den viktigaste orsaken till svälten på Afrikas horn är konflikterna i området och avsaknaden av politisk vilja att lösa problemen.

90 Frågan är hur omvärlden kan hjälpa svältande när de lokala makthavarna inte tillåter nödhjälpen att nå de behövande.

Sverige måste öka sitt långsiktiga bistånd och säkerställa ett humanitärt stöd av god kvalitet. Den svenska regeringen måste, i samråd med EU och FN, pressa den etiopiska regeringen till att tillåta hjälporganisationer i området. Sverige bör se
95 över vilka diplomatiska påtryckningar som är lämpliga, t.ex sanktioner av olika slag.

Det internationella samfundets vilja och förmåga att bidra till en lösning av de långvariga konflikterna måste stärkas. Strategiskt stöd från omvärlden till
100 demokratibyggnad och investeringar för att stärka samhällena mot fler torkor i framtiden är viktigare än någonsin.

Det handlar om en hel del pengar, men om vi inte har råd med de strategiska investeringarna i dessa områden så vet vi att problemen och svälten kan komma
105 igen.

110 2. Övergreppen i Syrien

Situationen i Syrien är mycket allvarlig och hotar många människor. Demonstrationerna inne i landet fortsätter och totalt tros minst 1700 människor ha dödats sedan de började i mitten av mars. Trots omvärldens
115 protester fortsätter regimen våld mot sina civila.

120 Vi välkomnar att länderna i regionen nu protesterar nu allt tydligare. De senaste dagarna har Turkiet krävt ett slut på den syriska militärens brutala angrepp. Nyligen krävde även Saudiarabiens Kung Abdullah ett slut på den "oacceptabla" situationen. FN:s säkerhetsråd har fördömt den syriska regimen (men har inte kunnat enas om några tuffare åtgärder).

125 Våra gröna riksdagsledamöter Bodil Ceballos och Valter Mutt har vid ett par tillfällen de senaste åren träffat representanter för den syriska oppositionen. De beskriver situationen att verka politiskt i landet som "mycket svårt".

130 Under det senaste halvåret har vi bara kunnat möta syrier bosatta i Sverige, som alla vittnar om ett stort förtryck.

Miljöpartiet har vid upprepade tillfällen kritiserat den borgerliga regeringens utrikespolitik – eller rättare sagt – frånvaron av en svensk utrikespolitik.

135 Vår kritik mot utrikesminister Carl Bildt är att han oftast uttalar sig först efter det att Catherine Ashton deklarerat EU:s ståndpunkt. Denna kritik har vi även mött bland exilsyrierna. De är kritiska till hur frånvarande Bildt varit i debatten. De allvarliga händelserna i Syrien den senaste veckan har dock gjort att han nu
140 vid ett par tillfällen kommenterat utvecklingen i Syrien. Gemensamt har riksdagspartierna godkänt att stärka EU:s sanktioner mot Syriens ledning.

145 De exilsyrier som vi har träffat vittnar om att den syriska ambassaden sysslar

med hot och olovlig underrättelseverksamhet riktat mot forna landsmän som bor här i Sverige. Det är självklart inte acceptabelt. Dessa anklagelser behöver
150 utredas. Kan de styrkas så måste den svenska regeringen agera. I så fall bör ambassadören förklaras persona non grata – ej längre välkommen.

Utvecklingen i Syrien – och regionen i stort – kommer med all sannolikhet att bli en av de viktigaste och kanske svåraste utrikespolitiska frågorna under de
155 kommande månaderna.

3. Kampen om Arktis

160 2010 var ett av de varmaste åren i Arktis sedan mätningarna började på 1870-talet.

De smältande polarisarna i Arktis innebär att nya transportvägar, nya
165 fiskebestånd och, inte minst, nya oljefält, kommer i dagen.

Inom några få år kan Arktis vara isfritt på sommaren vilket gör det möjligt att prospektera och utvinna de fossila bränslen som finns i regionen.

170 20–25% av världens oupptäckta reserver av olja och fossilgas kan finnas i Arktis. Vi ser nu hur länder tävlar om de nya rikedomarna. Ryssland, Kanada och Danmark gör anspråk på resurser under havsbotten långt bortom deras ekonomiska zoner. Kina bygger sin första isbrytare och har ansökt om permanent observatörsstatus i Arktiska rådet, liksom Sydkorea och EU.

175 Vi ser nu tyvärr hur länder tävlar om de nya rikedomarna. Ryssland, Kanada och Danmark gör anspråk på resurser under havsbotten långt bortom deras ekonomiska zoner. Kina bygger sin första isbrytare och har ansökt om permanent observatörsstatus i Arktiska rådet, liksom Sydkorea och EU. De
180 multinationella oljebolagen tävlar om koncessioner, och exploateringsfartygen och oljeriggarna flyttas allt längre norrut i takt med att iskanten förflyttas. Dessa intressen kan komma att hota livsmöjligheterna för Arktis ursprungsbefolkningar, och för dess känsliga växt och djurliv. Mot detta står visionen om ett Arktis där fiske- och havsresurserna förvaltas hållbart och där
185 området skyddas från militär kapprustning står hotade.

Oljeborrning och utvinning långt ute till havs, i kalla vatten och extrema väderförhållanden, är oerhört riskfyllt. En olycka med oljespill under isen i Arktis blir omöjlig att sanera. Forskare menar att en sådan olycka ytterligare skulle snabba på avsmältningen av isen. EU-parlamentet har nu ställt sig bakom kravet på att förhindra ny olje- och gasutvinning tills konsekvenserna för miljön har studerats bättre. Vi tycker det är ett bra krav som Sverige som ordförande i Arktiska rådet ska driva.

Kampen om Arktis gör det hela pinsamt uppenbart. Samtidigt som vi vet att klimatförändringarna är ett faktum, och istället för att fokusera på att lösa den utmaningen, väljer världens länder att bråka om vem som ska ha rätt att lägga vantarna på ännu mer olja och gas, för att kunna fortsätta ignorera bekymren ett litet tag till. Den gröna rörelsen måste höja rösten och få fler att höja blicken gällande Arktis så att lösningarna där blir lösningar som bidrar till hållbarhet också i det långa perspektivet.

5. Debatten om Sveriges bistånd

Sverige har länge varit bäst i världen på bistånd. Vi ska naturligtvis vara stolta över att Sverige är ett föredöme. Men det är oroande att se hur det svenska biståndet urholkas. Delar av biståndsbudgeten går inte till sådant som bidrar till fattigdomsbekämpning.

Regeringen ligger nära 1%-målet i svenskt bistånd. OECDs riktlinjer för bistånd har dock gett utrymme för tolkningar. Sverige och flertalet andra länder använder därmed bistandsmedel för att finansiera flyktingmottagande, stöd till

ambassader i OECD området och skuldavskrivningar.

MP har kritiserat denna politik. Det är knappast förenligt med Sveriges politik för global utveckling; att all politik ska främja utveckling genom att stärka
230 fattiga människor och främja respekten för mänskliga rättigheter.

Samtidigt som vi ser en urholkning av biståndet sker en intressant breddning av aktörer inom biståndet. Sverige för, tillsammans med många andra medlemsländer, en aktiv politik för att uppmuntra näringslivsaktörer inom
235 biståndet. Detta är något som vi i grunden välkomnar.

Ett fungerande näringsliv och förbättringar av den privata sektorn i fattiga länder är en självklar del av arbetet med att lyfta dessa länder ur fattigdom. Att näringslivet kommer närmare biståndet möjliggör en större samstämmighet
240 inom biståndspolitik.

Det är viktigt att näringslivets del av biståndet präglas av tydlig planering, mätning och utvärdering. Tidigare granskningar av regeringens satsningar på riskkapitalbolaget Swedfund visar på ett bristande fokus på
245 fattigdomsbekämpning. (Swedfund har sedan 2007 tillförts 1,4 miljarder ur biståndsbudgeten.)

Det är också angeläget att belysa hur regeringen regelmässigt använt stora belopp ur biståndsbudgeten för skuldavskrivning.

250

Det senaste beslutet handlar om en skuld från 70-talets Zaire. Skulden kom till när svenska företag gjorde affärer med diktatorn Mobutu. De svenska företagen försäkrades genom Exportkreditnämnden som lovade stå för förlusterna ifall Mobutu inte höll sin del av avtalet.

255

Diktatorn höll inte sin del, och skulden förvandlades till en statsskuld från Kongo till Sverige. Trots att skuldens marknadsvärde hos Exportkreditnämnden är knappa 50 miljoner skriver Finansdepartementet av en kraftigt uppräknad summa: totalt 980 miljoner. Kostnaden dras på
260 biståndsbudgeten för 2012. Exportkreditnämnden får sina pengar och regeringen kan använda de dryga 900 miljoner som återstår till helt andra kostnader.

265 När Parisdeklarationen om biståndseffektivitet kom 2005 var det en unik överenskommelse. Ledorden var lokalt ägarskap, samordning och att givarländerna skulle anpassa sig till mottagarländernas system. Stöd till prioriterade sektorer och budgetstöd blev formen för det nya biståndet.

270 Mottagande regeringar skulle i första hand vara ansvariga gentemot sin befolkning, medan givarna hade ett ansvar för att ge de bästa möjliga förutsättningarna för utveckling.

OECD/DACs egen utvärdering från 2011 visar att det ger ett bättre bistånd.

275

Utvecklingsländerna måste få stöd att stärka sina system för offentlig ekonomisk förvaltning och rättssystem samt till de aktörer som garanterar oberoende granskning, t ex ett lands riksrevision eller parlamentets budgetkommittéer, oberoende medier eller det civila samhällets aktörer.

280

Sverige, Kanada, Storbritannien, Nederländerna, Tyskland och Danmark har länge klassats som ”like-minded good donors”. Det är dessa länder som backat upp den nya biståndsagendan ...men som nu lägger om kurs.

285 Den svenska regeringen menar att frågan om ägarskap har fått stå i centrum på bekostnad av frågor kring resultat och ansvarsutkrävande. Fokus på kostnadseffektivitet och viljan att ”följa var enda krona” medför att Sverige har gjort en u-sväng. I flera stödformer ser vi nu en tillbakagång till den ineffektivitet som präglade tidigare bistånd.

290

Exempel på detta är kortsiktiga projekt, utan tillräcklig förankring och koordinering mellan aktörer och insatser där inte lokal kapacitet tas tillvara.

295 MP kommer under hösten att följa upp de förändringar som föreslås för det svenska biståndet. Vi behöver en konstruktiv diskussion om hur biståndet ska kunna vara ett ännu mer effektivt instrument.

300 Avslutning

Det var mina fem exempel.

305 Den utveckling som krävs förutsätter mer än vad traditionell utrikespolitik
förmår leverera.

Fallerade, stapplande och spirande demokratier behöver nya arenor för
mellanfolkliga kontakter där inte enbart diplomater, statsråd och
310 näringslivsdelegationer får spelytor.

Folkrörelser, lokalsamhällen, yrkesgrupper och enskilda individer knyter viktiga
kontakter med varandra tvärs över nationsgränser. En modern utrikespolitik ser,
prioriterar och understödjer detta.

315

Tack för att ni lyssnade.

Då hoppas jag att ni har lite frågor, om det som jag har pratat om, eller om det
som ni har funderat på.

320

Taggar

2010-tal, 2011, Kvinna, Miljöpartiet, Politiska tal

URI

<https://www.svenskatal.se/tale/asa-romson-oppningsanforande-vid-miljopartiets-internationella-kommittes-sommarlager-2011>

325

330

335

340